

КЭЛИМ АРЕНДА ОРДУК

Бакити, саабырбыт,
производствонь салалтын-
га быһаччы үлэһэбит
дьон, совхоз экономика-
тын салгыт тупсарарга,
амия атыттар курдук, Саха
синабыт улаханыйтан,
дууһалыын ыалдьарбы-
тыттан бу ыстатыйаны
суруйарга быһаарыныым.

Ыалдьарин курдук, Субу-
рускай аатынан совхоз
салалтага (директор А. В.
Егоров) арендаһан
т. 4 баһини 1989 с. тарий
он 1 Маныаха эдэр спе-
циалист М. М. Иванов
утумнаахтып үлэһир.
Аренданы олохтоонун сов-
хозка сорох үчүгэй өртү-
тэрдээрин туһунан хайыат
балачча сырдатан турар.

Сыл түмүтүнүн арсендалаган үлэдиңир коллективтарга кээкэ снйбүлэр бааларын көрөдүт. Ол курдук, Хатылы өтдөс инетын «Мечта» ферма коллектива (старшай Н. Н. Кривошапкин) бирдиги фуражайы ынахтан 2036 кг үтү ыыр бызыаынаа-дын 2471 кг, «Телон» ферма коллектива (В. М. Лебедева) 1839 кг оңугар 2142 кг матылар. Оттон бурдугу үүитөзэр звеноспсыт сылларга 4,4—4,8 центнери гектар ахсыттан ылар збит буоллааына, быыйы К. В. Чичигинаров салабар арсендалаган үлэ-диңир биригээдэтэ 18 центнери ылла. Арсендатор Н. И. Харламыев салайар звенота гектарыттан 83,1

ц хортуснуу хамгай-
да. Н. И. Нустинев, Е. Ф.
Ценов сэлгынхтарын
эиеноларын кордорүүлэ
губуста, государство эи
туттары сорудаын ахар-
дылар. Сельсовет депута-
та А. И. Константинов са-
лайар биригээдэ отдел-
ние субан сөөхүтүн бары-
тын ныйрайттан садалан
арендалан көрөр. Ийн-
лэр быймд күнүн 118 ми-
нут сөөхүнү хас бирдин-
лэрин оротунан 326 за-
төлөхүтэн государство
туттардылар.

Болтонгоо дүнэ кар-
нинэн арендалаһар В. Ф.
Платонов ынах ахсыттан
2112 кг үүтү мата. Д. Д.
Ефремов, С. П. Чинги-
наров саатайаачылар-
даах сүүлсөчигэрин ээ-
нолара ылыммыт былдан-
нарын аһартаачылар.

Совхоз ийинэн 19 аренда-далахан үлээнир коллективтарын 14-тэр былаан нарын толордулар. Совхоз үлээнитэрэ ааган-суоттаан үлээнирэ сүм-нүүнэ үөрэннилэр. Ол эрэри сорох коллективтар, холобур, Сугулаан, «Искра», сорох механизатордар уо, д. а. арендада ийирбэтэхтэрэ. Кинилэр хамнастара ылым-лар уутты, онгобулар итти бичачы сибэбэ суога арендага салгы сайынарарыны атахтыыра чуолкайдик көбүнү. Дыа ол ийи сорох аренда-далахан үлээнир сороху

луттар, холобур, С. С. Кривошанин, А. Н. Константинов, кэлэм арендада ишарарго байэлэринг тарианнарын туруурсалтар.

Хамгаалалтын салалтат аргандаа киригчид, хамнаа охид болон үлэнг-хамнааы төрийнхэ наймалалын, обшественнай баайга-дуолга кыһмат курдун тутуу кыһаыта-майгыта үснүүр. Аргандаа киригчтэх раб-байдар, пенсионердар билигин да албхтар. Ол ийин шанынх формаларга бастааланнай үлэнхтэр тайибэттар. Үгү сэмэй ызар сайынгы ыйдарыгар, үгэс курдун, ышныгысыттарынан сокуола оолору үлэниилэр. Алардас итинник дыһаныттан быыл совхоз государствода 140 т үгүү итэбэ туттаран, 225 тын, солк, көчүгү сүктэ.

Клим арзанда ордуу
толору өйдөөн үлдэе чол-
чу салаалардаах Болгоно
отделениста (управляю-
щий Л. С. Нахсылова)
кытаахтар бачымына-
рын батылар сыналлаах
үлөһинтэр саналларын тү-
мс сылдыр. Оттон элбэх
салаалардаах Хатылы от-
деленистыгар баар оны-
тарга олозурган уонна
үлөһинтэр ортолоругар
кисетинини киэтиичи. Ша-
дастын мытан арзандаах
кирин ордук табыгастаах
форматын бу күнүртэге бы-
лаара охсуохтаахтар. Бол-
пуроһун убатымы-кисетини
марахаттары арз үөскэ-
тибэ.

Соторутаагдта буолан
ааспыт Үлэ коллентивын
огчуоттуур - быыбардыр
муньаар арендатордар
нэһи арендара кинни

ордугун чорботон бэлн-
тазгилар. Холсбур, Семён
Семенович Кривошанин
саяагын мангынк быһа-
рар. Соьхоока сүөһү-
интигин үлэһиттэрингэр
хэһкэс фондун 40-45 бы-
рыһыана эрэ бөрүллэр.
Оттон салаалтаа, атыс
салаалар үлэһиттэрингэр
30-55 бырыһыана төлө-
нөр. Кини ману атаста-
һыштары тутарга туруор-
сар. Оччодо эрэ үүтү, эти
дэлэтингэ быһаччы үлэ-
лиир дьон интэрнестэр
көрүллэр. Соьхоо салаа-
тата цеховой структурада
ниирэрэ сөптөөх диир ки-
ни. Кини Хатылы отде-
ленигын мангынк фер-
матын киһи гына арааран,
ол иһнгэр субан сүөһүнү
биирэн туран, сыл тахсар
үтүн оттонолоругар ме-
ханнизатордари сыһыарар-
га этик киллэрэр.

Минькыг тэрээний бай-
лганы нэгдүгээр, хо-
тлахаарга да табыгастаах.
Очого, Хатылы отделе-
ниета билгүн 12 подраз-
делениелах буоллаа, са-
һылы интинтэн атын
5 эрэ сүүн арендай кол-
лективтамы этэ. Очоту-
гар отделеһе бары нэ-
риэтэ үлэһитэрэ бу бие
коллективтарга түмү-
лүхэтэрэ. Минь таһыан
пенсционердар ноопрати-
тара баар буолуон со-
Мин саһыаһар, аренда-
тордар үлэлэрин орук
нымса, табыгастаах уо-
на кодьуустээх онгорор
смаһтан хааччыһын са-
лаатын орук бөһөргөтөр
наада этэ.

Түмүктөн эгтэххэ, бүтүүн совхозунан кэлм арендада табатык кннрэгэ хэс биирдин рабочай бая санаата уомта кылаба быһаарар суолтала- нмада,

Н. КЛАДКИН,
хатмат корпоратив
салаватчы.

ЫАННЫЫК ФЕРМАЛАРЫҒАР

(Тохсунньу 3 күнүмээди туругунак)

Бастаңы жолонкада — жүнөздө валовой ыям, ик-
кискэ — государство тууралар ҫүт жүнөздө
былаана, үһүскэ — ол туолуута (идентификация), тор-
дүскэ — ынах ахсыттан теһе ҫүт ымылдыбыта (ма-
логрэмьона), бәһүскэ — ҫүт табаарына (быры-
һсаньна).

Карл Маркс	15,8	8,8	15,7	89,8	3,5
Субуруускай	20,3	13,8	22,1	98	4,1
Хатылы	7,9	—	8,8	96,2	3,9
Волото	12,4	—	13,3	99,1	4,3
Эрилик Эристини	29,3	22	33,5	96,2	3,5
Хопото	9,4	—	10,5	96,8	4,2
Хадвар	6,2	—	7	91,9	2,9
Хайахсыт	5,7	—	6,8	98,2	3,4
Чакыр	7,9	—	9,2	98,7	3,3
«Чурапчы»	20,6	22,5	24,9	100	3,1
Сылан	5,9	—	6,9	100	2,5
Кызылгичи	5,5	—	6,9	100	3,0
Армылаах	6,5	—	7,7	100	3,6
Түйө	2,7	—	3,4	100	4,5
«Мындабайы»	17,2	20,3	18,3	96,5	4,4
Волугур	10,4	—	11,6	97,1	4,8
Соловьев	6,2	—	6,1	97,5	3,7
Хайыях	0,6	—	0,6	83,3	5,2
«Мугудай»	20,1	19,7	24,7	100	3
Маралаайы	4,1	—	5,3	100	1,8
Чыапвара	4,8	—	6,3	100	2,6
Толоон	6,6	—	7,3	100	5,0
Төлөй	4,6	—	5,8	100	3,2
Оройуон үрдүкүн	123,3	107,2	139,2	96,5	3,4
1989 с.	107,0	—	123,0	97,0	2,8

Авспыт нэдмэлэгэ ин- Эрлик Эрстнин датынч
ннззэби нэдмэлэгэбэр совхозна 23 ынах.

үүт валовой ыама 8,6 центнеринэн, государствода туттары 3,8 центнеринэн, үүт табаарына 0,4 бырыһыанынан ачатылыына. Випр ынар ынахтан үүт ыама 0,1 килограммынан, үүт сыага 0,006 бырыһыанынан үрдээтэ. Ити совхозтарга, кырааан да буолтар, ынахтар төрөөн эрэллэрин туохуллур. Бу кун-нээбинэн 28 ыйрай ыама-лыына.

Былырыынны туйах-наах кэни кытта таһаан нөрөр эбит буолаахха, оройуон үрдүнэн үүтү саловой ыама, государствода туттары урдэбит курдук. Ол эрэри Ногу-гур, Килэгиэн, Сылант, Ка-тылы отдөлөннөлөрү ыа-лырыынныгытааар 8,7 центнеринэн абыах үүтү матылар уонна 9,7 цен-теринэн абыах үүтү го-

Ааспыт нэдиэлэдэ оро-
йуонго 55 ымах эбэн
уолларылынна, ол иһигэр
«Мугудай» совхозыа 23,

Р. СОФРОНОВА,
ОАПХ диспетчер,
зоотехник.

ХАҒААЙЫННЫЫ ХАҒААЙЫН

Мырылава сыйлыым
Дмитрий дьэтин изобрестик
булбутум. Уһайба-
тыттан дарааы манны оло-
ро ро ейденер: катх ха-
һайыстыба хотон, дала,
ото-маһа дьэбүс буолаач-
чы, оттон манны саһа ту-
тухлубут обургу хотон,
албах от, комбинорм баа-
ра арендатор олоорун
иһаһидинаһара.

Хотон ннэ быр нурдук
сыйлаас, сырдын этэ. Дми-
трий Николаевич тинг-
нэлэригэр сийлээс индла-
рен түнэтэ сыйдыра. «Бу
тингнэлэрбин аасып сый
самататытан туулугум. Са-
йыгытэ өртүгэр «Юность»
ферма миньыксыттарын
матта биригэ Туолумада
сабылаабитым. Ойделе-
нем улааканын ойбого.
Бу, көрөрүг курдун, хо-
тон тутан биригэ. 15
тингнэлэбитан 12-тэ матта
Дуосаар быһылыгынан
хас биридинэлэртэн аас-
пыт сыйла 1400 кг ыыр
сорунтаадым. Ону даппа
афардым. Аны туран, кыс-
тыкка киирен барап са-
быгытэ ыйдардаапар эл-
бери ыыр буоллум ээ.
Арааһа, бу хотонум ннэ-
гэнтитан, сырдыгыттан
уонна, биллэн туар, алы-
лыктарыттан буоллаба.
Бу кэнииккэнтэ дээрэ
былыттах күнүргэ та-

Нярдых таһааран аһатар, чэрчигэр эһим. Ааспыт сымаларга, уолсай хотонго үзэллир эрдэххэ, күнү нүлүлэрон баайан баран, саас халлаан сымлыһыта эрэ бирдэр хотонго таһаарым буолар этэ. Быхах кыһын устата көһү-йэрэ, улугураара, оһон дараһы буолуо, истиникэ быһыытынан кыстык хотонго киирдэр эрэ үүтэ аһыабытынан барыаһын сөп курдук», — динр инни.

Тийгээний баянхна та-
наарынгаа Соловьёв от-
дөнгөдөг нэгжлээхтэй
үлэлтийн бэлтгэххэ
наала. Ол түмүгэр бу-
луон сөд, үүнээ сыллаа-
ды бэлдэгийн 34 тонна
наа аһарбыта.

Арендада ширөө үз-
лээр коллективтар, бир-
дүүлэн да үлэлтээр со-
тору үлэлэрин номчотон
суумалаан совхозтарын
кытта сыллаары түмүг-
эрин аахсан үлэ үрдүг
быһакыттан үөрүөхтэрэ
Олортон бирдэстэрийнээ
Дмитрий Николаевич
Дычковский буолар.

Т. КАРДАШЕВСКАЯ.
Синимонна: Д. Н. Дьяч-
ковский.

Автом. фотоапп.

♦ Аах, толкуйдаа, үлэбэр туһан ♦

ТӨГҮРҮЧЧҮ БАРЫСТААХ

Тимирязев аатынан Тыя хаһаайыстыбатын Бүтүн Союстаады академиятын Михайловскайдаагы учебнай хаһаайыстыбатыгар ардактаах да кэмнэргэ үрдүк хаачыстыбалаах, чэпчэки себестимностоох суруйуһунун бэлэмизинин технологиятын олохтообуттара номуоо хас да сыл буолла. Бастын олымдойду урдунэн тараттыллан кинэ бифиребилл ылла.

Ааспыт сылга малдык Алексеевскай оройуонига, о. д. а. манньик технологиянан бэлэмизинит от тогуруччу барыстаада дыкаастанна. Оттон биһиги оройуонмут совхозтарыгар анхайловскай оту бэлэмизинин сэнээрлилтэбэзэ хомолтолоох. Манан сибээстээн, специалист буоларбынан уопша манньик сага технологиянын олохтообунга элбэх тэрээһин үлэлэр эрэйиллэллэринэн, чуолан үлэллэр дьону техникумны аттаран туруоруу, ыһылар сврдэри чуолкайдааһын, ыһыга бэлэмизинин (кыһыгыгга) саасы агротехническэй үлэлэри ыһыгым), траншеялары огоруу, племяканы булууну элбэх биризмэни кердүүлэринэн бу күһүэргэн бэлэмизинини сагалыыр инанттан манньик оту бэлэмизинин ордуктарыгар, технологиятыгар кылгастык тохтоон ааһылым.

Михайловский оту
бдэмизэһни барса

Бастаган туран, хүнтэй
шьялтан тутулуга суох
урдуг кылаастаах оту
бэлэмниир илары биэрэр
Сайн, от үлэтэ үгнэлэ
турдарына, быстах ардах
урт үлэни улаханын атах
тыялларын бары барк
билэбит. Оттон муһуну
ардахтары ага да барыл
лабыт

Иккинчиден, көпчүрү оттоммут оттоовер илгэмталзэх веществота 1,5-2 төгүл үрдүк булар. Отонгун, сыттыл-сымарын сүтэрбөт. Аһылгыын едиппата 0,32 тәгнәлар.

Үсүүнэн, машинч тех-
нологиянан бэлэмжигүү
оту ниймн фермаларг
тигдэргэ тогмт. Сүүбү
гэ биэрнэх ниймнэ хамны
да переработка олохуу
лугат, оту сүүнүүг механи-
зация көмөгүнэн таргаты
сүүдүргүтуйар.

Төрдүүнэн, мин санаа-
бар, бигр саамай ордуу
оту бэлэмнэгийнга техни-
ка нүүнэ нэлэмнэ туна-
нлар.

Бэсиринэн, күнүүнэн нэл-
нэрлээбит оту мангын
ньманан бэлэмнээр ордуу
табгастах. Ол эбэ-
тар бияр сиртэн икэн
күнүүнү хомууооха сел.

Оту бэлэмизэһин сүрүү
технологическай
ирдэбндлэрэ

Күөх маассыны бэлэм-
тэһингигэ культуралар
окуулар болдьохторун
туһунуу сүрүн көрдө-
бүтүн буолар. Ол курдук
Бобовай культуралары
сибэккэлээннэ иһинэ ох-
суллуохтаах. Туорахтаах
культуралар күөх маас-
саларын куопастаһыан ий-
һинэ быһыллыахтаах.
Культуралары сүһүһүн-
түүн уонна сарсаҥада эр-
та охсун байдытаах.

Охсуу хадымалын үр

дүгэ эмнэ учуоттаных-
тах. Алаас сирдар отто-
рун хадьмала 4-5 см,
сингтах сирдэргэ, нормо-
вой культуураар ыһыа-
рылар 5-6 см, элбэх
сыллаах оттор үүнүүлэ-
рин бастаы хомуууга
8-9 см, кэңизэрини хому-
ууга 6-7 см буолара наа-
да. Күөх маасса үүнүү-
түтүн көрөн, от 2 чаас-
тан 48 чааска дэри куур-
дулар. Миньаха оту түг-
эниин куурдар наадаттан
ГВР-6,0 эбэтэр ГВК-6,0
дэри трактор муһыарынан
субурданы үүнүүтүтүн
көрөн 1-2 тогул сахсатыл-
лар.

Хадьдмалга хүх маас-
саны 60-70 бырыннан,
оттон субурдаа 50-60 бы-
рыннан сийлтээх буолуор
диэри куурдуулар. Ити
биниги усулуобуйатын
гар 1-2 күнүнэн толору
ситтийдилэн сөл.

В-201, КСК-100 маар-
налаах комбайнарынан
эбэтэр РУФ-1.5, КИР-1.5
маарналаах оту кырбатар
агрегаттарынан күөх
маассаны 50-55 быры-
ннан сийлтээх кэмнэри-
гэр кырбаттар ордуу. Ити-
нэхэ оту 2-3 см эбэтэр
3-5 см эрэ уһуунаах гына
кырбаттылар.

Мангын бэлэмнэлтийн
күрх маассаны траншея-
ларга нун устатгыг
мөртлэн итгэхдээ суо-
урдүхтэйхэн угууллахыг
таах. Траншеяны үс нун
ишлэн толорон салгыг
кирбэт гына үчүгэйдэн
траншерын табистарыг
баран саптахаа эр хал-
чмытбаллах аһылыг
ылызар.

Траншеяларта симилян
нуох масса температура

тын нэгтгэл нэрүү хайаан да наада. Температураны бийнаарга үс сиринтэн, үс аны арагтатгал нэмнэбил ылыллар. Бастакы боруоба 20 см диригтэй, нийт 40 см, үнүс 60-ылыллан орто арифметический мөрдөрүү бийнаарыллар. Маныха мыхай-ловская от-итига 37 кираадыстан үрдүе суухтаах. Өскөтүн температура итинтэн үрдэбит буолла-дына, оту чингэтин саа-гыы ыныллар. Чингэтин ордуу табыгастаахтык ынылларын итинтэн траншея эркинээрин сы-гыары сорус оморор ор-дуу. Ол омуугар траншея-ларга уу кирибэтин наа-датыгар, юеилэри үрдүн, томтовор сирдэргэ оро-руохха наада. Манык траншеяларга от симиллэн сөптөөхтүк чингэтиллиби-тин хэинтэн үрдэ том-точчу сабыллар. Үрүт өргүн охсуллубутунан оту мыйраппаана эрэ 20-30 см халыгнаахтык, ол хэинтэн хара өгнөөх полиэтиленовой пленка-нан сабыллар. Итинник сабыы хмаллыбат түбэл-тэтигэр нообулунан эбэтэр престоимит отунан, буо-рунан сабыаха сөп.

Көстөрүн курдук, михайловская оту бэлэмизиниге улахан уустуктар суохтар. Сөптөөхтүн дыйнаахха, бинти да оро-буоммут усулуобуйаты-гар манньк технология кыалдьан соп. Оттон кө-дүүтүн өртүгүн тогуруч-барыстаах. Онон совхоз-тар салыначчыларыгар, специалистарыгар, ба-ры механизатордарга са-га технологиянан оту бэлэмизинин кэлэр өт-тошун сезонугар өлөх-түүргүтүгү сүбөлөбин.

А. МАКАРОВ,
эконом.

САНДААРА ТУР, КУЛУУП УОТА

САЛГЫН УОЛУН СЭНЭНЭ

Р. ДАНИЛОВ,
70 саястах сэрин, үлэ
ветерана,
Якутский и.

Тохсуньбу 8 муугтар, бондизиньинки, сарсыар да 10 талстан ССКП райкомун парткабинеттыгар «Саха тыла» республикатаады общество Чурагын оройуонунаады отделениетын тарийин тулутан мууньах ытыллар.

Бадалахтар кэлэн кыттарыгытыгар.

Оболоро, сизинэрэ,
хос сизинэрэ, ай
махаппа

№ ЗАКАЗА 2.